

על קיפוח בעלי מניות והיקפו של סעיף 191 לחוק החברות/ שירה פורת, עו"ד¹

בעל מניות מיעוט בחברה חושש כי החלטת רוב בעלי המניות בחברה למכור את נכסה היחיד של החברה תפגע בזכויותיו. כיצד יבטיח כי זכויותיו לא תקופחנה?

סעיף 191 לחוק החברות תשנ"ט-1999 קובע, כי במקרה בו עניין מענייני החברה התנהל בדרך שיש בה משום קיפוח בעלי המניות בחברה, או חשש מהותי לכך, רשאי בית המשפט ליתן הוראות הנראות לו לשם הסרת הקיפוח או מניעתו. הסעיף מונה מספר הוראות אשר בית המשפט רשאי ליתן, דוגמת הוראות המורות לחברה כיצד יתנהלו ענייניה בעתיד והוראות לבעלי המניות או לחברה לרכישה מבעל המניות המקופח של מניותיו. בתי המשפט קבעו, כי סמכות בית המשפט היא כללית ורשימת הסעדים שמופיעה בחוק אינה רשימה סגורה. כך, למשל, בענין נקש, אשר נדון לאחרונה בבית המשפט העליון, קבע בית המשפט כי בית המשפט רשאי אף להורות על פירוק החברה כסעד קיצוני או להורות על מכירת נכסים מסוימים של החברה או אף את כל נכסי החברה. עוד נקבע, כי שיקול הדעת של בית המשפט מאפשר לו גם לקבוע סעדים שלא התבקש כלל לתיתם.

פסק דינו של בית המשפט העליון עולה בקנה אחד עם הוראת סעיף 191 לחוק החברות. יחד עם זאת, ראוי לציין כי בתי המשפט לא תמיד עושים שימוש בסמכותם ליתן הוראות הנראות להם לשם הסרת הקיפוח, כאשר בעבר לא פעם דחו בתי המשפט תביעות להסרת קיפוח תוך קביעה שלא ניתן לתת את הסעדים שהתבקשו או שבעל המניות לא ביקש מפורשות את הסעד אשר נמצא כמתאים בעת בירור התובענה. לטעמנו, קביעתו הברורה של בית המשפט העליון אמורה למנוע פסקי דין כאלה בעתיד ולאפשר לבתי המשפט ליתן סעדים מלאים, כפי שייראו כנכונים בנסיבות כל מקרה ומקרה.

חשוב לציין, כי במקרים רבים אין לבתי המשפט את הכלים המתאימים כדי לפסוק באופן נכון בתביעות מסוג זה. בית המשפט אינו יכול להכיר את כל התנאים הכלכליים והוא ניזון רק מעמדותיהם המנוגדות של הצדדים המופיעים מולו. כאן, אולי, המקום, להוסיף לבית המשפט הכלכלי כלים כגון שופטי צד מתחום המיזוגים והרכישות או פאנל מומחים בלתי תלויים אשר השופטים יוכלו להיוועץ בו.

בכדי להימנע ממצבים של קיפוח בעלי מניות המיעוט בחברה, מומלץ להסדיר במסגרת הסכם בעלי המניות ותקנון החברה הוראות מתאימות אשר יעגנו, בין היתר, את סוגיית ייצוג בעלי מניות המיעוט בניהול החברה. בנייה נכונה של תקנון החברה, אשר לא תתבסס על האחזקה במניות כאמצעי השליטה היחיד בחברה, תאפשר מניעה של סכסוכים עתידיים וניהול נכון של החברה לטובת כל בעלי מניותיה. כמובן שכדי לבצע זאת חשוב להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום, אשר יבנה את התקנון בהתאם לצורכי הצדדים.

¹ עו"ד שירה פורת הינה עורכת דין במשרד אפיק ושות' ועוסקת בעיקר בתחום העסקאות הבינלאומיות, מיזוגים ורכישות, תאגידיים וליטיגציה מסחרית. אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום זה בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו.